

poderejo, se zbira izkoreninjenò drevje pri zvirkih. Blato ga kmalo uterdi, protje (lianes) se ga ovije, in rastline, ki se na njem povsod ukoreninijo, doversé uterjenje teh podertin. Penasti valovi jih plavijo v Mešaseb — reka jih zgrabi, in donaša proti marsikakemu zalivu, jih lomi na prodji in množi tako število svojih izlivov. Včasih vzdiguje, ker pod hribi teče, svoj glas, razliva svoje brezbrežne vode po gojzdnem slapovji in okrog piramid grobov indijanskih; ta reka je Nil indijanskih puščav. — Pa v naravi ste milina in krasnost vedno združene; ko srednji tok trupla jek in hrastov proti morju dervi, se vidijo o bregih obeh stranskih tokov plavajoči otoki pistij in nenafurov, katerih rumeno cvetje se vzdiguje kakor majhne zastave. Zelene kače, sinje čaplje, rožnobojni flamingi in mladi krokodili potujejo na teh cvetečih barkah, in vselitev, ki svoje zlate jadra vetru razpenja, pribrodi v kakošen zaveten zaliv reke.

Mešasebova brega sta pač čudovite slike. Na zahodnem bregu se razvijajo Savane*) dalje ko oko nese, in zdí se kakor da bi se vzdigovali v daljnosti njih zeleni valovi do lazurnega neba, kjer se zgubljajo. Na teh nezmernih travnikih se vidijo črede po tri — do štiri tisuč divjih bivolv, ki se sém ter tje klatijo. Včasih se verže kakošen mnogoleten bivol v reko ter preplava na kakošen Mešasebov otok, v visoki travi počivat. Vidši njegovo, z dvema kakor mesec zavitima rogovoma okinčeno čelo in njegovo staro blatno brado, bi ga imel človek za boga reke, ki velikost svojih valov in divjo obilnost svojih bregov z zadovoljnimi očmi ogleduje.

Tak je prizor na zahodnem bregu; na nasprotnem bregu pa se spremeni in je od unega čudovito različen. Drevje vsakoverstne oblike, barve in dišave, ki nad vodo visi, na skalovji in na hribih vkup raste ali v dolinah posamesno stoji, se zraša in se vzdiguje v zrak do visokosti, ki oko upeha. Divje terte, trobentniki (bignonie) in kolokvinte se spletajo o deblih teh dreves, se vijejo do njih vej, se vzdigujejo do najvišjih verhov njih mladik, se sučejo iz javora na tulipnik, iz tulipnika na rožni topol (Alcée — Siegmarswurz), ter napravljajo tisuč votlin, tisuč obokov in tisuč lôp. Včasih prepreže tako rastlinsko pletivo, motaje se od drevesa do drevesa, cele struge rek, in napravi čez-nje cveteče mostove. Iz globočine te gošče vzdiguje trobentnik (magnolia) svoj negibljivi čunjati verh. Okinčan s svojim širokim belim cvetjem gospoduje celemu gojzdu, in nobeno drevo mu ni kos, razun palmovega, ki s svojimi zelenimi veternicami zraven njega rahlo pihlja.

Velika množica žival, ki jih je Stvarnikova roka v te samotne kraje postavila, razširja tû mik in življenje. Iz konca drevesnih verst se vidijo grojzdja pijani medvedi opotekavati se pod brestovimi vejami; karibu-ti se kopljejo v jezerú; černe veverce igrajo v listni gošči; zabavljivci (oiseauxmopeurs — nekakošni drozgi) in virginski golobi, ki niso večji od vrabcov, posedajo na trato, ki se jagod žari; zelene papige z rumenimi glavami, škerlatne šoge, ognjobarveni kardinali plezajo po najvišjih verhih cipres, kolibri blešče po floridskem jazminu (?), kače, katerih pogled tiče očara visé, na visocih gojzdnih obokih, ter se zibljejo sém ter tje kot protje.

Ko je v Savanah unikraj reke vse tiho in pokojno, se tû nasproti vse giblje in šumi; kljuvanje po hrastovih deblih, hlastanje žival, ki sém ter tje hodijo, se pasejo ali sadne koščice grizejo, šumljanje valov, rahlo zdihovanje, gluho mukanje, sladko gerlenje polni te puščave z rahlim in divjim soglasjem. Ko pa veter te samote oživlja, te plave sém ter tje maja, te bele, lazurne, zelene, rožnoboje gromade in vse barve meša in vse šume zedinja, se vzdiguje iz globočine gojzdov tak šum, se kažejo očém take reči, da bi si jez zastonj prizadeval, jih tistim popisati, ki niso še po teh zapušenih krajih hodili.

*) Savane so veliki nezmerni travniki.

Ko pater Marquette in nesrečni La-Salle Mešaseb znajdeta, se zavežejo prvi Francozi, ki se o Biloksí in v novem Orleanu vselé, z Natšezi, nekem narodom ameriškanskim, kterege mogočnost je bila v teh okrajnah strašna. Pozneje so oskrunili prepiri in zavirljivosti gostoljubno zemljo s kervjo. Bil je med temi divjaki nek starček z imenom Šaktas*), ki je bil po starosti, po modrosti in po znanosti življenja očk in ljubezen puščave. Kakor vsak človek, si je bil tudi on kreposti svoje z nesrečo pridobil. Ne le gojzdi novega sveta so bili polni njegovih nesreč, temuč spremljale so ga tudi na brege francozke. V Marsilii po kruti krivici na galejo djan, potem oprostjen pred Ludovika XIV. poklican, se je soznanil in spajdašil z najizverstejšimi možaki stoletja; bil je pri verzajlskih svečanostih, pri Racine-ovih žaloigrah, pri Bossuet-ovih mrtvaških govorih — z eno besedo, divjak je vidil in gledal družtvo omikanega človeštva v njegovi najvišji slavi.

Vernivši se v svojo domovino je živel Šaktas že več let v pokoju. To ugodnost pa mu dovoli previdnost le po visoki ceni. Starček oslepi. Mlado dekle ga vodi po Mešasebovih gričih, kakor je vodila Antigona Oedipa na Citheron, ali kakor je vodila Malvina Ossiana po Morvenskem skalovju.

Pri vsih mnogobrojnih krivicah, ki so jih bili Francozi Šaktasu storili, jih je vendar ljubil. Vedno je imel Fenelon-a, kterege gost je bil, v spominu in je želel, da bi mogel rojakom tega krepostnega moža kakošno ljubav storiti. Kmaló se mu k temu ugodna prilika ponudi. V letu 1725 pride v Luiziano nek Francoz z imenom Renat, ki ga strasti in nesreče preganjajo. Po Mešasebu pribrodi noter do Natšezev, ter prosi, da bi ga kot vojaka svojega naroda sprejeli. Šaktas ga izprašuje in skuša, in ko ga v sklepu njegovem nepremakljivega najde, ga posinovi, in mu dá neko indijanko, z imenom Celuta, za ženo. Malo po ti ženitvi se pripravljajo divjaki na brebrov lov.

Sašemci izvolijo Šaktasa za poveljnika, dasiravno je slep, zastran časti, v kateri so ga rodovi indijanski imeli. — Čarovniki razlagajo sanje; Manitu-ti**) se poprašujejo za svét, tobak se daruje, tanki kosčki losnega jezika se žgejo, skerbno se sluša, če v plamenu cvercé, da bi se volja duhov zvedila. Poslednjič — ko posvečenega psa snedó, odrinejo. Renat se jim pridruži. — S pomočjo nasprotnih tokov plavajo piroge***) po Mešasebu proti vodi in pridejo v Ohio-vo strugo. Jesen je. Kentukiške veličanske puščave se razvijajo pred osupnjenimi očmi mladega Francoza. Neko noč, ki jo mesec razsvetljuje, ko vsi Natšezi v svojih pirogah spé, in ko brodovje indijansko svoje jadra iz zverinjah kož razpenja in pred rahlim vetrom beží, prosi Renat Šaktasa, pri katerem je bil sam ostal, naj mu svoje dogodke pové. Starček mu rad ugodí, in sedé ž njim na zadnjem koncu barke začne s temi besedami:

(Dalje sledí.)

Ozir po svetlu.

Italija ali Laško.

Našim bravcom morebiti ustrezemo, ako jim podamo čertice o Italii sploh, zlasti pa o sardinskem kraljestvu, ki je prederzno ravno zdaj vojsko napravilo našemu cesarstvu.

Italija je od treh strani od morja obdana, namreč na izhodni strani od jadranskega, na zahodni od sredzemeljskega in na južni tudi od sredzemeljskega morja. Samo proti severju jo ločijo snežniki in planine od družih deželá, kakor ima tudi na zahodni strani francozko cesarstvo za svojega soseda. Cela Italija je tedaj polotok; podobna je škorni po celi svoji legi.

*) Glas soglasni.

**) Manitu imenujejo divjaki severne Amerike duhove nebeške.

***) Piroge so barke ameriškanskih divjakov.

Razdeljena je v naslednje dežele:

1. v lombardo-beneško kraljestvo z 826 □ milj. in $5\frac{2}{10}$ milijoni ljudi; to je našega cesarja;
2. sardinsko kraljestvo s 373 □ milj. in $5\frac{2}{10}$ milijoni ljudi;
3. knežijo Monako z $2\frac{1}{2}$ □ miljami in 7000 ljudi;
4. vojvodstvo Parma s 113 □ milj. in 500,000 ljudi;
5. vojvodstvo Modena s 110 □ miljami in 600,000 ljudi;
6. veliko vojvodstvo Toskana s 402 □ miljami in 1.800,000 ljudi;
7. papeževo deržavo s 753 □ miljami in 3.130,000 ljudi;
8. republiko San-Marino s $1\frac{12}{100}$ □ miljami in 8000 ljudi; je v sredi papeževih deržav;
9. napolitansko kraljestvo z 2033 □ miljami in $9\frac{3}{10}$ milijoni ljudi.

Verh tega se šteje tudi mnogo večjih in manjih otokov k Italiji, katerih poglavitnejši so: Korsika v francozki, Sardinija v sardinski, Sicilija v napolitanski oblasti; tudi Angleži imajo troje italijanskih otokov, namreč Malto, Gozzo in Komino z 18 □ miljami in 150,000 ljudi.

Kar se tiče sardinskega kraljestva posebej, meji tajisto proti severju na Švajco, v jugu na sredzemeljsko morje, na izhodni strani na lombardo-beneško kraljestvo in Parmo; v jugo-izhodu na Modeno; na zahodu pa na Francozko. Od Švajce in Francozkega ga ločijo silno visoki snežniki, čez ktere so umetne ceste napeljane, kakor čez Bélo goro (Montblanc), mali sv. Bernard, Cenis in več drugih; potem cesta iz doline Scrivia iz Genove v Novi, cesta čez Col di Tenda iz Nizze v Piemont; potem pelje več tovornih cest iz Francozkega v sardinsko kraljestvo.

Čvetero rek teče skozi kraljestvo, toda samo Pad (Po) je pripraven za ladije. Tičin, kateri izvira v Švajci, potem skozi veliko jezero (Lago maggiore) teče in se pod Pavio v Pad izlije, dela mejo med Lombardijo in Sardinijo. Važneje mesta v Lombardii ob njem ali blizu njega so: Varese, Milan, Pavia, na Sardinskem pa Novara, Vigevano, Mortara.

Sardinsko kraljestvo je razdeljeno v več dežel; té so: vojvodstvo savojsko, knežija Piemont, grofija Nizza, vojvodstvo Genova in otok Sardinija, po katerem se imenuje celo kraljestvo.

Najpoglavitnejše terdnjave sardinske so: Alesandria, Novara, Kasale, Genova, Turin in še nekatere manje. Razun Savojscev, ki so Francozi po rodu in po jeziku, so vsi Sardinci Italijani; vsi sploh so katoliške vere. SedANJI kralj Viktor Emanuel II. je rojen 1820 in kraljuje od leta 1849, in ima v miru 50,000, v vojski pa 100,000 vojakov, katerih si je pa za sedanjo vojsko blizo do 200,000 nabral; na morju ima 28 ladij s 436 kanonami.

Dopisi.

Iz Krasa 30. aprila. P. K. — Naj Vam povem, kako se kaj godi z zasadbo drevés na Krasu. Pred vsemi drugimi najpridniše so sledeče občine (soseske) v kopenskem kantonu. Ščerbina je nasadila 500 drevés, Gabrovica 400, Pliskovica 300, Volčji grad 600, Šuta 300, Preserja 100, Juvanji grad 150, Klanec 100, Sela 250, Vojsica 400, Gorijansko 800, Manhina 200, Tomašovica 200, Št. Polaj 500, Lipa 200, Tomnica 400, Komen pa 2000, — skupaj tedaj 7400 dreves. Komenski kanton šteje okoli 14060 duš in ima 39,179 oralov sveta. Potem takem pride na dva človeka eno drevó; in na vsacih pet oralov sveta tudi eno drevó. To sicer ni ravno veliko število, — vendar ako se pomisli, da se dosihmal ni skor nič storilo, je prvi začetek vse hvale vreden. To drevje se je večidel na občinskih

pašnikih in pa ob stranéh cest, kakor srenjska lastnina, posadilo. Lahko pa rečem, da je ljudstvo v tem kantonu sém ter tjé tudi na svoje lastne prostore več kakor še enkrat toliko drevés posadilo. Da so se soseske zasadbe drevja pridno poprijele, gré posebna hvala komenskem predstojniku, gosp. Alojziju Polaju. Občine proti konfinu Sežanskega kantona so se pa slabo obnesle, ker se niso še dela poprijele kakor gori omenjene, ktere so si ali nove drevesnice napravile ali pa stare po moči zboljšale. Drevje, ki so ga imenovane soseske sadile, je: brest, akacija, topolka in murva. Gospod Alojzi Polaj je srenjčane ljudomilo nagovarjal, da naj se občne zasadbe drevés, kar je moč, poprimejo, in res nekatere soseske so letos več storile, kakor bi bil kdo le misliti mogel; mladih drevés so toliko skup spravile, akoravno nimajo drevnih sadišč, da je res se čuditi. Ravno tako zasluži tudi to, kar je gosp. Polaj za kapnice storil, očitno pohvaljeno biti. Na Krasu, kjer rado vode primanjkuje, so kapnice še preveč bele vrane; nahajajo se le pri bolj premožniših kmetovavcih, po vaséh se komaj ena ali k večjemu po dve najdete. Drugi vaščanje, kateri nimajo kapnic, morajo dostikrat, posebno pa o poletnem času in zlasti v veliki suši, vodo iz luž ali kalov, kakor jim po navadi na Krasu pravijo, voziti, ki pa še celó za živino ni dobra in zdrava, tem manj pa za ljudi. Občnih vodnjakov ali štirn imajo Krašovci prav malo. Od leta 1854 pa, kar je gosp. Alojz Polaj za predstojnika v Komen prišel, se je, kakor se sliši, na njegovo spodbujevanje že kakih 20 občinskih štirn po vaséh napravilo, ali jih pa še izdeljujejo. Kdor pomisli, da je naprava štirn v kamnitih krajih silno težavna, se ne bo čudil, da prizadene vaščanom ena do druge po 800 do 2000 gold. stroškov, in ker se to brez vse sile napravlja, gré zastran tega hvala gosp. predstojniku pa tudi vaščanom.

Iz Ljubljane. Ko je mestnega predstojnika namestnik gosp. Guttman v poslednji seji novo izvoljene odbornike gospode: Bamberga, Horaka, Hudovernika, Krišperja in dr. Nik. Reherja mestnemu zboru naznanje dal, je bral osnovo pisma, ktero naj, gledé na sedanje nevarne čase, mestni odbor, kot namestnik ljubljanskega mesta, presvitlemu Cesarju po izgledu drugih mest v zagotovilo nepremakljive udanosti pokloni; pismo je bilo brez premembe poterjeno in verh tega je bilo pet mestnih odbornikov izvoljenih, kateri naj bi pismo Njih Veličanstvu na Dunaj nesli. — Vodstvo dunajsko-teržaške železnice naznanja, da še dalj časa ne bo mogoče blaga proti Terstu po železnici pošiljati. — C. k. deželno poglavarstvo je dalo na znanje, da se iz krajnske dežele potrebuje 300 težkih, 200 pa lahkkih vprežnih konj za armado. Ker visoka vlada želi, da bi se teh 500 konj, če je mogoče, iz proste volje za prodaj ponudilo in bi potem treba ne bilo po novi postavi ravnati, ktero smo v današnjem listu na prvi strani razglasili, je sl. deželno poglavarstvo oklicati dalo, naj, kdor ima takih konj, na štempljanem (30 nov. krajc.) in zapečatenem pismu svojo ponudbo do 12. tega mesca deželnemu poglavarstvu v Ljubljano pošlje in pové: ali ima težkih ali lahkkih konj na prodaj, in s čim more porok biti, da bo svojo ponudbo tudi res spolnil. Sedanja cena za težke konje, 15 pestí in 2 pavca visoke, od 5 do 10 let stare, močne in dobre postave, je na 200 nov. gld. določena, — za lahke, 14 pestí in 3 pavce visoke, od 5 do 10 let stare, pa na 130 nov. gold. Če ima kak konj le kakošno malo napako, ne bo zavoljo nje zaveržen, če je le za rabo popolnoma pripraven. Čigar konji se bojo vzeli, jih mora v 4 tednih po sprejeti ponudbi pripravljene imeti. — Dunajske novice pišejo, da ustanovniki nove akcijske družbe, ktera bo prevzela sladkornici (cukrofabriki) v Ljubljani in Gradcu, bojo 11. dan t. m. napravili zbor v pisarnici Arnstein-Eskelesovi na Dunaji, da se bo ta družba popol-